

Tudományként kell-e kezelni a könyvtári menedzsmentet avagy csak könyvtárigazgatási módszerként?

Oroszországban tíz esztendeje vitatkoznak a címben felvetett kérdéstről, amely eddig nem dőlt el, de kimenetele a tudományként való bánásmód felé tendál.

A *menedzsment* tudományos voltának szószólói azt hangoztatják, hogy a könyvtárigazgatás módszerként való kezelése az orosz könyvtárügyben elmélyítette a válságot, miközben a nyugati menedzsment tudományosan megalapozott gyakorlata nyomán a könyvtárak meg tudnak újulni, a kor kihívásainak megfelelni. Az ellenzők viszont egyszerűen „nyugatmajmolásnak” tartják a könyvtárigazgatás menedzsmentté történő rangemelését célzó törekvéseket. Ez a probléma azonban nem az elnevezés következtében oldódik meg, avagy marad megoldatlanul. Mindenesetre „a korszerű könyvtárigazgatás új paradigmája a menedzsmentkoncepció tükröződéseként abban foglalható össze, hogy a könyvtárakat – szituációs megközelítéssel – nyílt társadalmi rendszernek tartja”. Ebből pedig következik a könyvtári menedzsment tudományként való értelmezése és tudományos módszerek alkalmazásával való előbbre vitele.

A menedzsment erősen támaszkodik a könyvtári marketing eredményeire, amelyet „napjainkban korántsem igazgatási funkciónak kell tartanunk, még kevésbé szimpla könyvtári kereskedelmi tevékenységnek, ... hanem kiteljesült igazgatási koncepciónak, ha ugyan nem: filozófiának, melyben a könyvtári ellátás olyan demokratikus folyamatként megy végbe, amelyet előzőleg vizsgáltak és elemeztek a lehető legteljesebb igénykielégítés megvalósítása céljából”. További menedzsmenttémák: közönségkapcsolatok és stratégiai irányítás.

Noha kétségtelen a menedzsment tudományos megalapozottsága, kétségtelenek az általa elért eredmények is, esetében mégsem beszélhetünk kiforrottságról, megállapodottságról. Ez az új könyvtártudományi diszciplína még sok-sok kutatást, illetve vitát igényel és érdemel meg.

/SUSLOVA, I.: *Naučnyj status menedžmenta*. = *Biblioteka*, 10. sz. 1999. p. 34–37./

(Futala Tibor)

Társadalomtudományi információ – a szegény rokon

A természettudományok területén számos információhasználati vizsgálatot folytattak, és félé volt, hogy ezek eredményeit alkalmazzák a lényegesen eltérő társadalomtudományokra is. Ezen sajátosságok kimutatását szolgálta 30 évvel ezelőtt az *INFROSS (Information Requirements of the Social Sciences)* projekt.

Mi jellemzi a társadalomtudományokat? Már az e körbe tartozó diszciplínák elhatárolása is bizonytalan, de nagy különbségek vannak az egyes tudományágak között is. Ebből következik, hogy a fogalomrendszer és a terminológia is változó országokként, társadalmi rendenként, időben, de még szerzőnként is. A tartalmi feltárás buktatói ezután nem meglepőek. A koherencia és a következetesség viszonylagos hiánya miatt az előzmények nem kellő ismerete nem okoz akkora gondot, mint a természettudományokban. A társadalomtudományi szakemberek korántsem olyan jól szervezettek, mint az egzakt területeken működő kollégáik, és kevésbé törődnek saját információellátá-

sukkal. Az információs piac szerény, a nemzetközi szolgáltatásokat (ha egyáltalán vannak) nemzetiekkel kell kiegészíteni, és aki egy témában viszonylagos teljességgel akar tájékozódni, három-négy helyen kell keresnie.

A kutatókra és gyakorló szakemberekre egyaránt kiterjedő INFROSS vizsgálatot követő, komoly hivatkozéselemzést tartalmazó *DISISS (Design of Information Systems in the Social Sciences)* felmérés fontos tanulsága volt, hogy a társadalomtudományokban a monográfiák egyenlő súlyúak a folyóiratokkal, és hogy e diszciplínák művelői erősen támaszkodnak más tudományágak eredményeire. A *DISISS*-t vizsgálatok sora egészítette ki: megnézték, hogyan gyarapodik a társadalomtudományi irodalom, hogyan fedik egymást egy szakterület másodlagos szolgáltatásai, és milyen lenne az indexelő és kivonatoló eszközök optimális terjedelme és megjelenési sűrűsége. Egy párhuzamosan folyó vizsgálat (*Experimental Information Service in the Social Sciences*) két egyetem oktatóit